

VALTAKUNNALLISTEN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEIDEN UUDISTAMINEN**Alustava työ- ja arviointisuunnitelma**

Ympäristöministeriö on aloittanut valmistelun valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamiseksi. Valmistelu tähtää siihen, että valtioneuvosto voisi päättää uudistetuista tavoitteista keväällä 2017.

Uudistettavana on valtioneuvoston 30.11.2000 tekemä ja 13.11.2007 osittain tarkistama päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.

Ehdotus valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevaksi valtioneuvoston päätökseksi valmistellaan maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin ja hallitusohjelman linjausten mukaisesti siten, että tavoitteet koskevat nykyistä rajatummin keskeisimpiä valtakunnallisia näkökohtia, ja ovat nykyistä täsmällisemmin ja konkreettisemmin ilmaistuja.

Ympäristöministeriö valmistelee tavoitteet yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa. Valmisteluun liittyy ympäristöarviointi sekä ympäristöselostuksen laatiminen siten kuin laissa viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista edellytetään. Valmistelusta tiedotetaan sekä varataan viranomaistahoille sekä yleisölle mahdollisuus esittää mielipiteitä valmistelun eri vaiheissa.

Työ- ja arvioimissuunnitelmassa kuvataan uudistamisen ja sen ympäristöarvioinnin lähtökohdat, tavoitteet ja valmistelu. Suunnitelma täydentyy työn kuluessa, jolloin päivitetty versio on nähtävillä ympäristöministeriön kotisivuilla osoitteessa www.ymparisto.fi/vat-uudistus.

1. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää.

Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla valtioneuvosto linjaa alueidenkäyttöä valtakunnallisesti merkittävissä asioissa siten, että luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään taloudellisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja ekologisesti kestävästä kehitystä koko maassa.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tehtävänä on

- varmistaa, että valtakunnallisesti merkittävät asiat huomioidaan kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa
- edistää kaavoituksen ennakoivaa ja vuorovaikutteista viranomaisyhteistyötä
- edistää kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa
- luoda alueidenkäyttölliset edellytykset valtakunnallisten hankkeiden toteuttamiselle

Tavoitteet voivat maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:n mukaan koskea asioita, joilla on:

- aluerakenteen, alueidenkäytön tai liikenne- ja energiaverkon kannalta kansainvälinen tai laajempi kuin maakunnallinen merkitys,
- merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- tai luonnonperintöön, tai
- valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyYTEEN, aluerakenteen taloudellisuuteen tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n mukaan tavoitteet tulee ottaa huomioon ja niitä tulee edistää valtion viranomaisten toiminnassa sekä maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa.

2. Uudistamisen kohteena valtioneuvoston päätökset vuosilta 2000 ja 2008

Valtioneuvosto päätti valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 30.11.2000 ja niitä tarkistettiin osittain 13.11.2008. Päätöksessä tavoitteet on jaettu kuuteen ryhmään, joita ovat:

- toimiva aluerakenne,
- eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu,
- kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat,
- toimivat yhteysverkot ja energiahuolto,
- Helsingin seudun erityiskysymykset sekä
- luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet

Päätöstä tarkistettiin osittain vuonna 2008 alueidenkäyttöön kohdistuneisiin uusiin haasteisiin, erityisesti ilmastonmuutokseen vastaamiseksi. Tarkistuksessa oli esillä kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenne ja liikennemäärien hillintä, alueidenkäytön energiakysymykset, ilmastonmuutokseen sopeutuminen sekä Helsingin seudun asuntotuotanto, liikenne ja maankäyttö.

3. Uudistamisen tausta, tarkoitus ja käsiteltävät asiat

Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin (Arviointi maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta 2013. Suomen ympäristö 1/2014) mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koetaan tarpeellisena ja toimivana osana alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Tehtävänsä mukaisesti ne ovat ohjanneet alueidenkäyttöä kestäväan suuntaan edistämällä ja varmistamalla valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottamista kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat toimineet kaavoituksen ennako-ohjauksen välineenä edistäen ja selkeyttäen ennakoivaa ja vuorovaikutteista viranomaisyhteistyötä.

Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin mukaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toimivuuden ja vaikuttavuuden kannalta on jatkossakin tärkeää, että niitä kehitetään ja pidetään ajan tasalla. Tavoitteiden oltua voimassa runsaat 15 vuotta, on niiden ajantasaisuutta ja uudistamistarpeita tarpeen arvioida tavoitekohtaisesti ja kokonaisuutena kiinnittäen erityistä huomiota valtakunnallisen ohjauksen tarpeeseen ja tavoitteiden selkeyteen.

Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ohjausvaltaa selvennetään kuntien maankäyttövallan ja -vastuun lisäämiseksi. Hallitusohjelman mukaisesti maakuntakaavojen ja kuntien yhteisten yleiskaavojen vahvistamisesta on luovuttu. Tämä painottaa entisestään kaavoituksen ennakoivaa ja vuorovaikutteista viranomaisyhteistyötä, jolle valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet antavat sisältöperustaa.

Ehdotus valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevaksi valtioneuvoston päätökseksi valmistellaan maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin päätelmien ja hallitusohjelman linjausten mukaisesti siten, että tavoitteet koskevat nykyistä rajatumminkin keskeisimpiä valtakunnallisia näkökohtia, ja ovat nykyistä täsmällisemmin ja konkreettisemmin ilmaistuja.

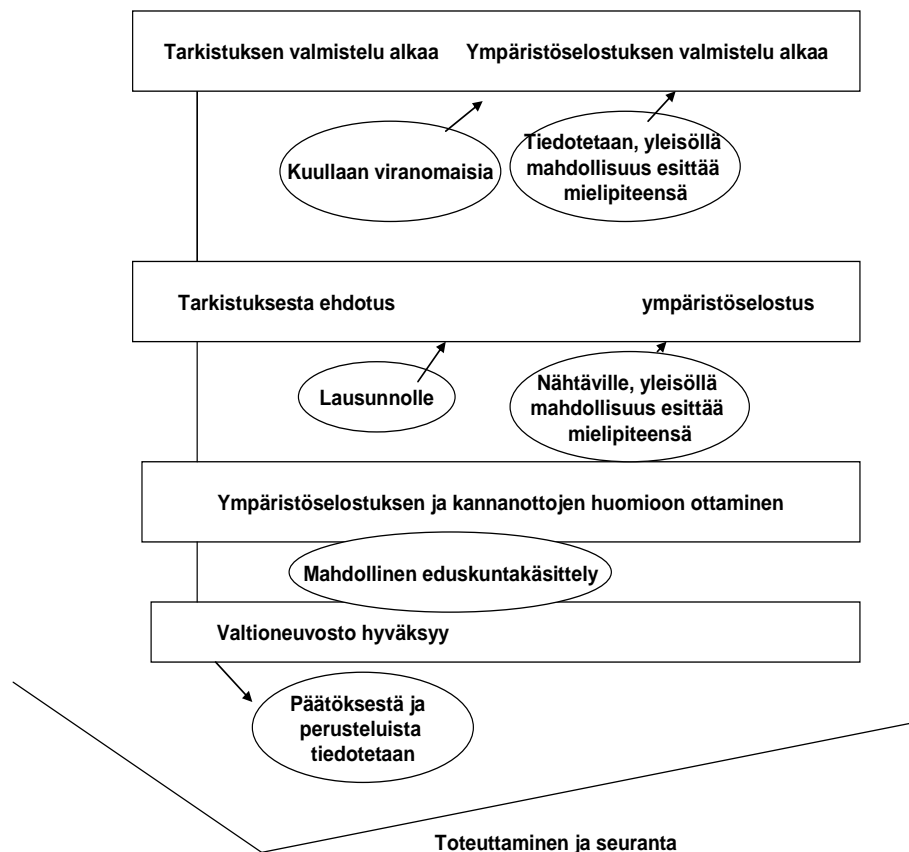
4. Valmistelun pääperiaatteet

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelusta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) sekä laissa viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005).

Valtioneuvosto päättää valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Ennen valtioneuvoston käsittelyä on tarkoitus antaa eduskunnalle selonteko tai varata eduskunnalle muutoin mahdollisuus keskustella ja ottaa kantaa ehdotettuihin tavoitteisiin.

Valmistelusta huolehtii ympäristöministeriö yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa muiden ministeriöiden, maakuntien liittojen, kuntien ja muiden viranomaisten ja tahojen kanssa, joita asia koskee.

Tavoitevalmisteluun liittyy ympäristöarviointi ja sen osana ympäristöselostuksen laatiminen. Ympäristöarvioinnin tarkoituksena on tukea tarkistuksen valmistelua ja päätöksentekoa sekä asiasta käytävää julkista keskustelua ja mahdollisten ristiriitojen käsittelyä. Valmistelun eri vaiheista tiedotetaan sekä varataan viranomaistahoille sekä kansalaisille, järjestöille ja muille tahoille mahdollisuus mielipiteiden ja kannanottojen esittämiseen.

Valmistelun kulku ja vaikutusmahdollisuudet

Aloitusvaiheessa mahdollisuus vaikuttaa työn lähtökohtiin

Valmistelun aloittamisesta tiedotetaan hallintolain (434/2003) mukaisesti kuuluttamalla virallisessa lehdessä sekä ympäristöministeriön ilmoitustaululla ja kotisivuilla. Alustavassa työ- ja arviosuunnitelmassa kerrotaan uudistuksen ja ympäristöselostuksen lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta. Viranomaistahoille ja yleisölle varataan mahdollisuus esittää asiaa koskevia mielipiteitä vähintään 30 päivän ajan lähtien siitä, kun uudistamisen käynnistymisestä on kuulutettu ja alustava työ- ja arviointisuunnitelma on asetettu nähtäville ympäristöministeriössä ja ministeriön kotisivuilla. Ympäristöministeriö järjestää valmistelun aloitusvaiheessa asian kannalta keskeisille sidosryhmille käynnistystilaisuuden, jossa esitellään uudistamisen lähtökohtia ja kuullaan sidosryhmien näkemyksiä. Saadun palautteen pohjalta päivitetään työ- ja arviointisuunnitelmaa.

Valmistelu ja vaikutusten arviointi

Valmistelussa laaditaan ehdotus tavoitteista. Ensimmäisenä vaiheena selvitetään tavoitteiden periaatteellinen sisältö, se mistä asioista tavoitteita on tarpeen antaa. Tarkastelun lähtökohtana on maankäyttö- ja rakennuslain 22 §, jossa on määritelty ne ominaisuudet, joiden perusteella arvioidaan asian valtakunnallista merkitystä. Tavoitteiden määrittelyyn vaikuttaa erityisesti alueidenkäytön nykytilanne ja toimintaympäristön kehitysnäkymät ja haasteet, eri sektoreiden valtakunnalliset intressit ja niiden yhteen sovittamistarpeet sekä alueidenkäyttöön vaikuttavat kansainväliset sopimukset ja kytkennät Euroopan aluesuunnitteluun.

Tavoitteiden tarkempi määrittely perustuu niiden yhteen sovittamiseen ja vaikutusten arviointiin. Tavoitteita ja niitä koskevia mahdollisia vaihtoehtoja arvioidaan valmistelun kuluessa seuraavista näkökulmista:

Vaikutukset:

- alue- ja yhdyskuntarakenteeseen
- liikenteeseen ja yhdyskuntahuoltoon
- luonnonvaroihin ja luontoon
- maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön
- ihmisiin ja yhteisöihin
- talouteen ja elinkeinoihin
- suunnitteluun ja päätöksentekoon

Vaikutusten arviointi on pääosin laadullista. Työssä arvioidaan sekä yksittäisten tavoitteiden vaikutuksia että koko tavoitteiston yhteisvaikutuksia. Arviointi kohdentuu siihen, millaisia vaikutuksia aiheutuu, mikäli tavoitteissa ilmaistut asiat toteutuvat. Arvioinnin vertailukohtana ("0-vaihtoehtona") on tilanne, jossa tavoitteen ilmaisema asiantila ei toteudu, ei ainakaan samassa mitassa, kun tavoitteen toteutuessa. Mahdollisuuksien mukaan vertailussa otetaan huomioon tavoitteen ilmaiseman asian nykytilanne ja todennäköisiltä vaikuttavia kehityssuuntia. Valmistelussa arvioidaan tarpeen mukaan myös tavoitteita koskevia vaihtoehtoisia muotoiluja. Vaikutusten arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valtioneuvoston päätöksistä tehtyjä aiempia ympäristövaikutusten arviointeja.

Ympäristöministeriö vastaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelusta. Valmistelua ohjaa ympäristöministeriön asettama yhteistyöryhmä. Lisäksi järjestetään sidosryhmien kanssa neuvotteluja sekä keskustelu- ja arviointitilaisuuksia tarpeen mukaan.

Ehdotuksesta ja ympäristöselostuksesta pyydetään lausunnot ja varataan yleisölle mahdollisuus esittää mielipiteensä

Uudistuksesta valmistuu ehdotus ja sitä koskeva ympäristöselostus samanaikaisesti. Ehdotuksesta ja ympäristöselostuksesta pyydetään maankäyttö- ja rakennusasetuksen 7 §:n mukaisesti erikseen lausunto 1) niiltä ministeriöiltä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, maakuntien liitoilta ja muilta viranomaisilta, joita asia koskee; 2) niiltä kunnilta, joita asia erityisesti koskee sekä 3) ehdotuksen kannalta keskeisiltä valtakunnallisilta järjestöiltä. Ehdotuksesta ja ympäristöselostuksesta on tarkoitus järjestää sidosryhmille esittely- ja keskustelutilaisuus.

Yleisölle varataan mahdollisuus tutustua ehdotukseen ja ympäristöselostukseen sekä esittää niistä mielipiteensä. Ehdotus ja ympäristöselostus pidetään nähtävillä ympäristöministeriön tiloissa ja kotisivuilla vähintään 30 päivän ajan. Nähtäville asettamisesta ilmoitetaan hallintolain mukaisesti kuuluttamalla virallisessa lehdessä sekä ympäristöministeriön ilmoitustaululla ja kotisivuilla.

Valtioneuvoston päätöksestä tiedotetaan

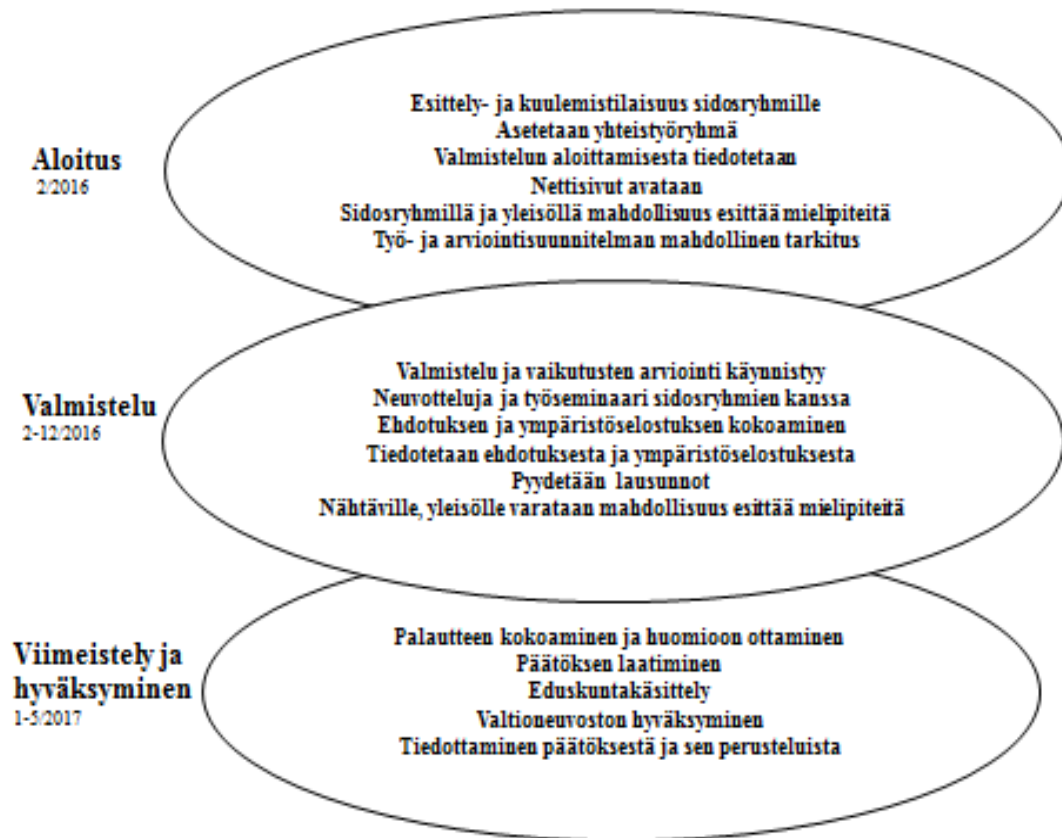
Ehdotusta täydennetään ottamalla huomioon ympäristöselostus sekä esitetyt kannanotot. Eduskunnalle varataan mahdollisuus uudistuksen käsittelyyn antamalla asiasta selonteko tai muulla eduskunnan kanssa sovittavalla menettelyllä. Tämän jälkeen valtioneuvosto päättää tarkistuksesta yleisistunnossaan. Päätöksestä ja sen perusteluista tiedotetaan hallintolain mukaisesti julkaisemalla kuulutus virallisessa lehdessä sekä ympäristöministeriön ilmoitustaululla ja kotisivuilla.

Toteuttaminen ja seuranta

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteita toteutetaan valtion viranomaisten toiminnassa, maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa. Ympäristöministeriö edistää päätöksen toimeenpanoa ja seuraa sen ajantasaisuutta. Ympäristöministeriö seuraa myös toteuttamisesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia siten, että tarvittaessa voidaan ryhtyä toimenpiteisiin ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

6. Alustava aikataulu

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistuksen valmistelu tähtää siihen, että valtioneuvosto voisi päättää asiasta keväällä 2017.

7. Yhteystiedot ja palautteenantomahdollisuus

Viranomaistahoilla ja yleisölle varataan mahdollisuus esittää uudistamisen ja ympäristöselostuksen laatimisen lähtökohtia, tavoitteita ja valmistelua koskevia mielipiteitä toimittamalla ne viimeistään 31.3.2016 mennessä ympäristöministeriöön joko postitse osoitteeseen Ympäristöministeriö, PL 35, 00023 Valtioneuvosto tai sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo.ym@ymparisto.fi.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamista koskeva aineisto on nähtävillä ympäristöministeriön kotisivuilla osoitteessa www.ym.fi/vat-uudistus.

Lisätietoja antaa tarvittaessa ympäristöneuvos Timo Turunen (puh. 02952 50303, email: etunimi.sukunimi@ymparisto.fi) ja erityisasiantuntija Juhana Rautiainen (puh. 02952 50143, email: etunimi.sukunimi@ymparisto.fi).

19.2.2016

YM001:00/2016

Viite VALTAKUNNALLISTEN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEIDEN UUDISTAMINEN
Hänvisning

Asia KUULUTUS
Ärende

Ympäristöministeriö on aloittanut valmistelun valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamiseksi. Uudistettavana on valtioneuvoston 30.11.2000 tekemä ja 13.11.2008 osittain tarkistama päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Niiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottaminen alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa kaikkialla maassa. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulee ottaa huomioon ja niitä tulee edistää valtion viranomaisten toiminnassa sekä maakuntien suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa..

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vaikutuksia arvioidaan tekemällä ympäristöarviointi ja laatimalla ympäristöselostus siten kuin laissa viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005) edellytetään.

Uudistamisen ja ympäristöselostuksen lähtökohtia, tavoitteita ja valmistelua kuvaava alustava työ- ja arviointisuunnitelma on nähtävillä ympäristöministeriön kirjaamossa, osoite Aleksanterinkatu 7, Helsinki, sekä ympäristöministeriön kotisivuilla osoitteessa www.ym.fi/vat-uudistus.

Ympäristöministeriö varaa viranomaistahoille ja yleisölle mahdollisuuden esittää uudistamisen ja ympäristöselostuksen lähtökohtia, tavoitteita ja valmistelua koskevia mielipiteitä, jotka tulee toimittaa ympäristöministeriöön 31.3.2016 mennessä joko postitse (Ympäristöministeriö, PL 35, 00023 Valtioneuvosto) tai sähköpostitse (kirjaamo.ym@ymparisto.fi).

Lisätietoja antaa ympäristöneuvos Timo Turunen (puh. 02952 50303, etuni-mi.sukunimi@ymparisto.fi).

Ympäristöministeriö